

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

113 üncü Birleşim

30 . 7 . 2003 Çarşamba

4. - *Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ile Kamu İhale Kanunu ve Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı; Trabzon Milletvekili M. Akif Hamzaçebi ve 5 Milletvekilinin; Tokat Milletvekili Resul Tosun ve 47 Milletvekilinin; Edirne Milletvekili Necdet Budak'ın; Tekirdağ Milletvekili Erdoğan Kaplan'ın; Benzer Mahiyetteki Kanun Teklifleri ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Raporu (1/648, 1/326, 2/58, 2/81, 2/131, 2/132) (S. Sayısı: 257) (Devam)*

BAŞKAN -

1 inci maddeyi okutuyorum:

.....

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Trabzon Milletvekili Sayın Akif Hamzaçebi söz istemişlerdir. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Hamzaçebi, şahsî söz isteğiniz de var; ikisini beraber kullanacaksınız, sürenizi ona göre ayarladım.

Buyurun.

CHP GRUBU ADINA MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşmekte olduğumuz Kamu İhale Kanununda değişiklik yapan kanun tasarısının 1 inci maddesine ilişkin olarak, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun görüşlerini ifade etmek üzere söz almış bulunuyorum; sözlerime başlarken, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye'de, 2003 yılı başından bu yana, yeni bir İhale Kanunu ve bu İhale Kanununun kontrolünü yapan bağımsız bir Kamu İhale Kurumu da var. Yeni İhale Kanunu ve Kamu İhale Kurumu, kurulduğundan bu yana, yasanın yürürlüğe girdiğinden bu yana sürekli tartışma konusu olmuştur. Bu tartışmalara girmeden önce, bu kanuna neden ihtiyaç duyduk, neden bu bağımsız kurum Türkiye'de ihdas edildi; bunun gerekçeleri üzerinde durmak istiyorum.

Türkiye'de yıllardır yolsuzluktan söz edilir. Yolsuzluğun en çok konuşulduğu alanlardan birisi de, kamu ihaleleridir. Kamu ihalelerinin saydam olmadığı, bu ihalelerde yeterli rekabetin sağlanamadığı, ihaleler yoluyla edinilen mal ve hizmetlerin kalitesinin iyi olmadığı veya bu mal ve hizmetlerin idare açısından uygun fiyatla temin edilmediği konusunda her zaman

tartışmalar yapılır ve toplumun, vatandaşların her zaman bu konular üzerinde tereddütleri vardır ve hakikaten, kamu ihaleleri alanındaki yolsuzlukları veya en azından yolsuzluk spekülasyonlarını, dedikodularını önlemek için bu alanda birtakım değişiklikler yapma ihtiyacını toplum olarak duyduk. İhale sistemimiz daha saydam olmalıydı, ihale sistemi rekabete açık olmalıydı, ihale sistemi idare açısından o mal ve hizmetlerin en uygun fiyatla temin edileceği bir sonucu yaratmalı ve kaliteli mal ve hizmeti idareler alabilmeli. Bu ihtiyaçlardan doğdu ve 1 Ocak 2003 tarihinden itibaren, Avrupa Birliği normlarını ve uygulamalarını da dikkate alan yeni bir İhale Kanunu yürürlüğe konuldu. Yeni İhale Kanunuyla birlikte, bir bağımsız Kamu İhale Kurumu ve Kurulu oluşturuldu.

Türkiye'de, bağımsız kurullar 2000'li yıllardan bu yana konuşuluyor; 2000'li yılların öncesinde bağımsız kurullar Türkiye'de yoktu, çok azdı daha doğrusu. Sadece sermaye Piyasası Kurulu vardı, sonrasında bunlar çoğaldı; Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu oluşturuldu, Kamu İhale Kurumu oluşturuldu, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu oluşturuldu... Bütün bunlar, bu alanlardaki bağımsızlık özleminin sonuçlarıydı. Peki, neden bağımsızlığa ihtiyaç duyuyoruz ve bağımsızlık hangi unsurlardan, hangi etkilerden bağımsızlıktır; bunun da iyi değerlendirilmesi gerekir.

Bağımsızlık, birinci derecede, tabii ki, politikadan ve yönetimden, yani, o gücü, yönetim gücünü elinde bulunduranlardan bağımsızlıktır. İkincisi de, sektörden bağımsızlıktır. Bu alanda faaliyet gösteren kurumlar, bu bağımsız kurullar, ilgili sektörlerin de, o sektörlerdeki gücün etkilerinden de uzak olmak durumundadırlar.

Bunlar, Türkiye'nin keşfettiği uygulamalar değil, gelişmiş ülkelerin, Avrupa Birliği ülkelerinin uygulamalarıdır. Türkiye de bu uygulamaları görmüş ve uyguladığı bir ekonomik programla birlikte, bu bağımsız kurumları ve kurulları bünyesine katmıştır.

Hükümet, kurulduğundan bu yana, bağımsız kurumlar ve kurulları tartışmaya açmıştır. Hatırlayacaksınız, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ilkin bu tartışmalardan payını almış; hemen akabinde, Kamu İhale Kanunu ve Kamu İhale Kurumu tartışmaya açılmıştır. Önümüze gelen tasarı, Kamu İhale Kanununda değişiklikler yapıyor. Kamu İhale Kurumuna çok fazla müdahale yok; en azından şu ana kadar yok. Bundan sonra, tabii, önergelerle herhangi bir müdahale olur mu, onu bilemiyoruz.

Ne yapıyor tasarının 1 inci maddesi; 1 inci madde, kanunun kapsamını daraltıyor. Benden önce konuşan arkadaşlarımız değindiler; enerji, su, telekomünikasyon ve ulaştırma alanlarında faaliyet gösteren kurumların, KİT'lerin alımları bu kanun dışına çıkarılıyor. Gerekçe; tasarının gerekçesine baktığımızda, Avrupa Birliğinin normları, Avrupa Birliğinin konsey direktifleri gerekçe olarak gösteriliyor.

Değerli arkadaşlar, bu gerekçeyi hükümetin biraz daha açması gerekir; çünkü, biraz daha incelediğimizde, bu gerekçenin, gerçekte, çok tutarlı olmadığı ortaya çıkıyor. Avrupa Birliğinde, bu sektörler, yani, enerji, ulaştırma, telekomünikasyon, su gibi sektörlerde, sadece kamu sektörü yoktur, özel sektör vardır. Birçok ülke, bu kurumlarını özelleştirmiştir, özel sektörün rekabeti içerisindedir. Bazı ülkelerde kamunun hâkimiyeti de vardır; ama, bunlar, ağırlıklı olarak, özel sektörün hâkim olduğu piyasalardır. Böyle piyasalarda, yani, hem kamu hukukuna tabi kurumların hem özel hukuka tabi kurumların olduğu bu piyasalarda tek bir yasal düzenleme, tek bir direktif doğru olmayacağı için, Avrupa Birliği, 1993 yılında yayınlamış olduğu bir Konsey direktifiyle, bu alanlarda daha farklı düzenlemelerin yapılmasını

öngörmüştür; ama, daha farklı düzenlemeler, yine, açık, tanımlanabilir, kuralları olan düzenlemelerdir; kuralsız alanlar değildir.

Başka ne yapılıyor: KİT'lerin 2,3 trilyon liraya kadar olan alımları da kapsam dışına çıkarılmak suretiyle, KİT'ler, bir anlamda, bu tasarının kapsamı dışına çıkarılmış oluyor. Görünüşte kapsamda; ancak, sonraki maddelere bakıldığında, 2,3 trilyon liralık alımların bu kapsamın dışına çıkarılmış olması nedeniyle, KİT'lerin de önemli ölçüde kapsam dışına çıkarıldığını görüyoruz. 4734 sayılı İhale Kanunu, bir sistem kurmuş, tüm kamu kurumlarını bunun kapsamına almış ve bu kurumların tüm alımlarını da, birtakım ufak tefek istisnalar dışında, bu kapsama almış. Böyle bir sistemden, tekrar eskiye, âdeta eski sisteme, eski düzene duyulan özlemin sonucu olarak, sapmalar gösteriyoruz. Bu, bütçe disiplinini bozacaktır, kamu harcamalarında saydamlığı bozacaktır.

"Saydamlık" diyoruz; çok kullanıyoruz bu kelimeyi. Dünya saydamlık sıralaması var; Dünya Bankası yapıyor, çeşitli uluslararası kuruluşlar yapıyor ve Türkiye, her geçen yıl, bu sıralamada istifa kaybediyor, her geçen yıl bu sıralamada daha aşağılara düşüyor ve her geçen yıl saydamlık sıralamasında kaybettiğimiz irtifa, bize çok pahalıya mal oluyor. Bu, yabancı sermayenin gelmesi için bir engeldir. Yabancı sermaye, saydam bir mevzuat ister, saydam bir sistem ister; bütün uygulamaların, bütün kuralların kanunlarda yazılı olmasını ister. Bizim yerli sermayemizi de kaçırıyoruz; onun için de ürkütücü bir durum. Bu şekilde, eskiye duyulan özlemlerle yapılan bu düzenlemeler, kesinlikle, Türkiye'de yatırım ortamını bozan, yatırım ortamını daha iyi bir hale getirmek için gösterilen çabaları engelleyen uygulamalardır.

Değerli arkadaşlar, Kamu İhale Kanununda, yılbaşından bu yana, hükümetin çeşitli beklentiler içerisinde olduğunu biliyoruz. Yani, kanunu değiştirme amaçlı olarak iradesini ortaya koyduktan sonra, doğal olarak, bu kanun kapsamındaki kurumlar, yapabilecekleri yatırım harcamalarını da yapmamaya başladılar. Yasanın değişecek olması nedeniyle, yasanın öngördüğü formalitelere girmeyelim, nasıl olsa yasa değişecek, değiştirilen yasa çerçevesinde ihalelerimizi yaparız, belki emanet usulü gelir, belki başka usuller gelir; dolayısıyla, çok daha rahat, eskiden alıştığımız sistemle bu ihaleleri yapabiliriz düşüncesiyle, kurumlar ihalelere girmediler. Bu, zaman zaman, Türkiye'de 2003 yılında yatırımlarda görülen azalmanın da bir gerekçesi olarak sunuluyor.

Buradaki yanlış izlenimi de, rakamlarla, sizlerin dikkatine sunmak istiyorum. Gerçekte, yatırımlardaki azalışın nedeni, yeni İhale Yasası değildir. Yeni İhale Yasasının yatırımları önleme gibi bir arzusu olamaz. Uluslararası kurallardan esinlenilmiş, onlara bakılmış, Türkiye şartlarına uyarlanmış ve bir kanun oluşturulmuş. Kanunun eksiklikleri olabilir. Bu, hiçbir zaman, kanunun esasından uzaklaşılması sonucunu yaratmamalı. Türkiye'de yatırımların 2003'teki azalışın nedeni, 2003 yılı yatırım bütçesinin büyüklüğüdür. Bakın, size rakam veriyorum: 2003 yılı yatırım bütçesinin büyüklüğü 5,2 katrilyon liradır; 2002'de bu rakam 6,8 katrilyon liradır. Evet, nominal olarak söylüyorum, rakamsal olarak söylüyorum; 6,8 katrilyon liradan 5,2 katrilyon liraya düşmüş. Aynî kredileri saymıyorum. Aynî krediler, 2003 yılında bir miktar var; ama, 2003 yılında bütçede gözüken bu rakam, 2002 ve öncesi yıllarda bütçede gözüküyor; ilk defa bu yıl bütçeye girmiştir, bütçe harcamalarının daha şeffaf olması, daha saydam olması anlayışının bir gereği olarak. O nedenle, onu saymıyorum. 5,2 katrilyon liralık bir yatırım bütçesi var. Bu yatırım bütçesinin tamamı da serbest değildir; hükümetin ekonomi alanındaki popülist politikaları bütçe açığının büyümesine yol açmış ve bütçe açığının, yatırım harcamalarındaki blokajla, bunların bir kısmının harcanmayarak tutulması suretiyle

kapatılması düşünölmüştür. Türkiye'de 2003 yılında yatırım yapılmayışının gerekçesi de budur. Bunun, yeni İhale Kanunuyla hiçbir şekilde ilgisi yoktur.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; gerçekten, Türk müteşebbisini uluslararası rekabete taşımak istiyorsak, yabancı sermayeyi gerçekten Türkiye'ye çekmek istiyorsak, Türkiye'de saydam bir ihale sistemini kurmak zorundayız. Saydamlık, önce Türkiye'nin keşfettiği değil, diğer ülke uygulamalarında olan bir ihale yasası ve bu ihale yasasına yön veren bağımsız bir kamu ihale kurumudur. Bağımsız kamu ihale kurumu üzerindeki tartışmalara da, hükümet son vermek zorundadır. Bağımsız bir kamu ihale kurumu ve diğer bağımsız kurumlar, bu ülkenin, bu toplumun ihtiyacıdır; hem politikanın, politikacının etkilerinden uzak olacaktır bu alanlar hem de ilgili sektörlerin etkilerinden uzak olacaktır. Bunların atamaları, kanunlarda belli usullere bağlanmıştır; bağımsızlıkları, bu usuller ihdas edilerek korunmaya, kurulmaya çalışılmıştır. Bunlara herhangi bir müdahale... İnanın, şu anda, çok farklı düşüncelerle belki böyle şeyler akla geliyor olabilir; ama, bunlardan, sonuçta sistem, sonuçta Türkiye zarar görür. Bağımsız kurumlara ve idarenin, politikanın, yönetimin etkilerinden uzak yasalara alışmalıyız. Bunlar, bizi, daha ileriye, Avrupa Birliğine ve Türkiye'nin önündeki çok daha güzel, iyi hedeflere taşıyacaktır.

Sözlerimi burada bitiriyorum, hepinize saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Hamzaçebi.